

31/7

Som samvetsömma

betecknar man de värnpliktiga för vilka bruk av vapen skulle medföra djup samvetsnöd och som därför inte uttas till vanlig militärtjänst, utan får tjänstgöra vid den militära sjukvården, vid civilförsvaret eller i annat civilt arbete. Det har emellertid visat sig att det finns personer som är samvetsömma i en mera speciell mening och öfverhuvud taget anser sig icke kunna tjänstgöra vid försvaret, inte heller vid civilförsvaret. Denna kategori behandlas i den utredning som nu framlagts av häradshövding Ivar Öhman. Utredningen konstaterar att man i viss mån i praxis redan tagit hänsyn till förhållandet att en del människor anser civilförvarstjänst — eller viss sådan tjänst — omoralisk. I regel har det här gällt fall då samvetsömheten gäller ordnings- och bevakningstjänst och med denna tjänst förenad skyldighet att bära vapen; man har då öfverfört vederbörande till annan tjänst, såsom sjukvårdstjänst eller socialtjänst. I utredningen förutsättes, och därom torde alla vara ense, att denna strävan att bereda samvetsömma speciell tjänst bör beaktas. Utredningsmannen finner det inte behöfligt att på denna punkt föreslå nya författningsbestämmelser, eftersom redan en förnuftig och human praxis håller på att utbilda sig.

Det kan emellertid befaras, betonar utredningen, att vissa samvetsömma "alltjämt komma att vägra att åtaga sig tjänstgöring av något som helst slag inom civilförsvaret. Därför bör det göras möjligt att stadga undantag från civilförvarstjänsten öfverhuvud." Två huvudsakliga skäl åberopas för denna ståndpunkt. "Dels torde det sålunda, ehuru samvetsbetänkligheter mot en huvudsakligen humanitært inriktad verksamhet ej i och för sig äro värda beaktande, stundom kunna te sig stötande åt, för civilförsvarsvägran bestraffa personer, vilka anse sig handla efter sitt samvetes bud. Sådana bestraffningar torde också kunna medföra att de bestraffade kom-

ma att framstå som martyrer, vilket kan vara skadligt för andan inom civilförsvaret. Dels torde det ofta kunna ifrågasättas huruvida icke personer, vilka åberopa samvetsbetänkligheter mot civilförvarstjänst, på grund av sitt psyke eller sin samhällsinställning äro olämpliga för sådan tjänst."

Denna motivering är väl ej alldeles oanfäktlig från logisk synpunkt, men det slut som utredaren kommer till synes innebära en god lösning av ett besvärligt problem. Enligt förslaget skall nämligen samvetsömma inom denna grupp genom beslut av regeringen kunna få tillstånd att i stället för civilförvarstjänst utföra arbete utom civilförsvaret, såsom ersättnings-, socialtjänst, sjukvård eller annan social verksamhet.

Detta förslag synes tillgodose alla rimliga anspråk. Att samvetsbetänkligheten inte bör medföra total befrielse från de plikter om vilka här är fråga förefaller uppenbart. En person som av samvetsömhetsvägrar att göra någon tjänst inom civilförsvaret, även sådan tjänst som är av klart civil och humanitär art, kan inte gärna vägra att utföra ett motsvarande arbete av social beskaffenhet utanför civilförsvarets område. Visserligen är skillnaden mellan sjukvård inom civilförsvaret och sjukvård utom civilförsvaret för de flesta obefintlig eller oväsentlig, men om samvetet framtvingar vägran att på något sätt arbeta inom försvarets ram, måste den förordade utvägen te sig som den enda användbara.

Juli 10 d. 8 k.
1 ml. 5 m. 1 a.
S: a 23